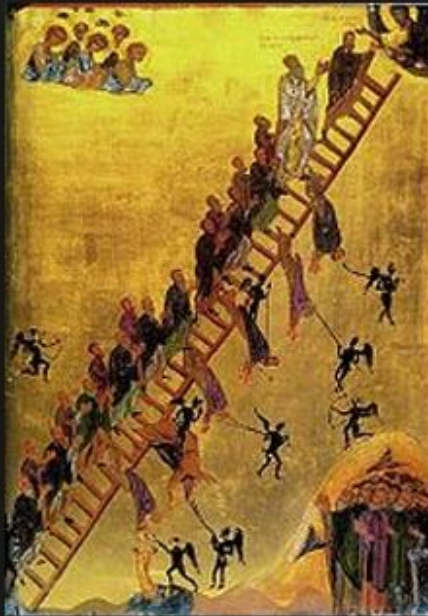

Κλῆμαξ, Λόγος 6, περὶ Μνήμης Θανάτου

/ [Ορθόδοξες Προβολές](#)

ΠΡΙΝ ΑΠΟ κάθε λόγο προηγείται ἡ σκέψις. Ἐτσι καὶ ἡ μνήμη τοῦ θανάτου καὶ τῶν ἁμαρτιῶν μας προηγείται ἀπὸ τὰ δάκρυα καὶ τὸ πένθος. Διὰ τοῦτο καὶ τὰ ἐτοποθετήσαμε στὴν φυσικὴ τους θέσι καὶ σειρὰ τοῦ λόγου.

2. Ἡ μνήμη τοῦ θανάτου εἶναι καθημερινὸς θάνατος. Καὶ ἡ μνήμη τῆς ἐξόδου μας ἀπὸ τὴν ζωὴ αὐτή, εἶναι συνεχῆς στεναγμός.

3. Ἡ δειλία τοῦ θανάτου εἶναι φυσικὸ ἰδίωμα τοῦ ἀνθρώπου, τὸ ὁποῖον ὀφείλεται στὴν παρακοὴ τοῦ Ἀδάμ. Ὁ τρόμος ὅμως τοῦ θανάτου ἀποδεικνύει ὅτι ὑπάρχουν ἁμαρτίες γιὰ τὶς ὁποῖες δὲν ἐδείχθηκε μετάνοια.

4. Δειλιάζει ὁ Χριστὸς ἐμπρὸς στὸν θάνατο, ἀλλὰ δὲν τρέμει, γιὰ νὰ δείξῃ καθαρὰ τὰ ἰδιώματα τῶν δυὸ Του φύσεων (θείας καὶ ἀνθρώπινης).

5. Ὅπως ὁ ἄρτος εἶναι ἀναγκαιότερος ἀπὸ κάθε ἄλλη τροφή, ἔτσι καὶ ἡ σκέψις τοῦ θανάτου ἀπὸ κάθε ἄλλη πνευματικὴ ἐργασία.

6. Ἡ μνήμη τοῦ θανάτου σ' αὐτοὺς ποὺ ζοῦν στὸ Κοινόβιο δημιουργεῖ κόπους,

λεπτολόγησι τῶν ἁμαρτιῶν τους καὶ γλυκεῖα ὑποδοχή τῶν «ἀτιμιῶν». Ἐνῷ στοὺς ἡσυχαστὰς ποὺ ζοῦν μακριὰ ἀπὸ θορύβους προξενεῖ ἀπελευθέρωσι ἀπὸ βιοτικὲς φροντίδες, ἀδιάλειπτη προσευχή καὶ φυλακὴ τοῦ νοῦ – ἀρετὲς ποὺ εἶναι καὶ μητέρες καὶ θυγατέρες τῆς μνήμης τοῦ θανάτου.

7. Ὅπως ξεχωρίζει ὁ κασσίτερος ἀπὸ τὸ ἀσήμι, ὅσο καὶ ἂν ὁμοιάζουν ἐξωτερικά, ἔτσι εἶναι καταφανὲς καὶ ἔκδηλη στοὺς διακριτικούς ἢ φυσικὴ ἀπὸ τὴν παρὰ φύσιν δειλία τοῦ θανάτου.

8. Ἀληθὲς ἀπόδειξις ἐκείνων ποὺ μὲ ὅλη τους τὴν καρδιὰ συναισθάνονται καὶ ἐνθυμοῦνται τὸν θάνατο εἶναι ἡ θεληματικὴ ἀπροσπάθεια πρὸς κάθε κτίσμα καὶ ἡ τελεία ἀπάρνησις τοῦ ἰδίου θελήματος.

Ἐκεῖνος ποὺ καθημερινὰ περιμένει τὸν θάνατο εἶναι ὅπωςδήποτε δόκιμος καὶ σπουδαῖος ἀγωνιστής. Ἐνῷ ἐκεῖνος ποὺ τὸν ἐπιθυμεῖ κάθε ὥρα εἶναι ἅγιος.

9. Δὲν εἶναι πάντοτε καλὴ ἡ ἐπιθυμία τοῦ θανάτου. Ὑπάρχουν βέβαια ἐκεῖνοι ποὺ ἁμαρτάνουν συνεχῶς παρασυρόμενοι ἀπὸ τὴν κακὴ συνήθεια καὶ οἱ ὁποῖοι ζητοῦν μὲ ταπείνωσι τὸν θάνατο (γιὰ νὰ παύσουν πλέον νὰ ἁμαρτάνουν).

Ὑπάρχουν ὅμως καὶ αὐτοὶ ποὺ δὲν ἀποφασίζουν νὰ μετανοήσουν καὶ ποὺ ἐπικαλοῦνται τὸν θάνατο ἀπὸ ἀπελπισία.

Εἶναι ἀκόμη καὶ ἐκεῖνοι ποὺ ἔχουν τὴν ὑπερήφανη ἰδέα γιὰ τὸν ἑαυτό τους ὅτι ἔγιναν ἀπαθεῖς, καὶ ἄρα δὲν φοβοῦνται πλέον τὸν ἐρχομὸ τοῦ θανάτου.

Ὑπάρχουν τέλος καὶ ἄλλοι -ἐὰν βέβαια ὑπάρχουν τέτοιοι καὶ στὴν ἐποχὴ μας- οἱ ὁποῖοι ἐπιζητοῦν νὰ ἐκδημήσουν (πρὸς Κύριον), διότι τοὺς παρακινεῖ ἡ μυστικὴ ἐνέργεια τοῦ Ἁγίου Πνεύματος.

10. Μερικοὶ εὐσεβεῖς ἔχουν τὴν ἀπορία καὶ ζητοῦν νὰ μάθουν, γιατί ἄραγε, ἀφοῦ τόσο πολὺ μᾶς εὐεργετεῖ ἡ μνήμη τοῦ θανάτου, ὁ Θεὸς μᾶς ἀπέκρυσεν τὴν ὥρα του, χωρὶς νὰ καταλαβαίνουν ὅτι μὲ αὐτὸν ἀκριβῶς τὸν τρόπο ὁ Θεὸς ἐπιτυγχάνει θαυμάσια τὴν σωτηρία μας!

Διότι κανεὶς δὲν θὰ προσερχόταν ἀμέσως στὸ βάπτισμα ἢ στὴν μοναχικὴ πολιτεία, ἐὰν ἐγνώριζε τὴν ὥρα τοῦ θανάτου του. Θὰ περνοῦσε ὅλες τὶς ἡμέρες τῆς ζωῆς του μέσα στὴν ἁμαρτία καὶ μόνο ὅταν πλησίαζε ἡ ὥρα τοῦ θανάτου του θὰ ἔτρεχε πρὸς τὸ βάπτισμα καὶ τὴν μετάνοια. Ἐφ' ὅσον ὅμως θὰ εἶχε ζυμωθῇ μὲ τὴν κακία, ἀπὸ τὴν μακροχρόνια συνήθεια, θὰ ἔμενε τελείως ἀδιόρθωτος.

11. Ὅταν πενθῇς γιὰ τὶς ἁμαρτίες σου, μὴν ἀκούσης ποτὲ τὸν «κύνα» ἐκεῖνον, ὁ ὁποῖος σοῦ παρουσιάζει τὸν Θεὸν φιλάνθρωπο. Διότι ὁ σκοπὸς του εἶναι νὰ βγάλῃ

ἀπὸ μέσα σου τὸ πένθος καὶ τὸν «ἄφοβον φόβο» (1). Μὴν τὸν ἀκούσης, παρὰ μόνο ὅταν τυχὸν ἰδῇς τὸν ἑαυτόν σου νὰ παρασύρεται σὲ βαθειὰ ἀπόγνωσι.

12. Αὐτὸς ποὺ θέλει νὰ διατηρῇ πάντοτε μέσα του τὴν μνήμη τοῦ θανάτου καὶ τῆς Κρίσεως τοῦ Θεοῦ, ἐνῶ συγχρόνως ἀφίνει τὸν ἑαυτό του νὰ περισπᾶται σὲ φροντίδες καὶ μέριμνες ὑλικές, ὁμοιάζει μὲ ἐκεῖνον ποὺ ἐνῶ κολυμβᾷ, θέλει ταυτόχρονα νὰ κτυπᾷ παλαμάκια.

13. Ἡ ζωηρὰ μνήμη τοῦ θανάτου ὀλιγοστεύει τὰ φαγητά. Καὶ ὅταν περικόπτονται μὲ ταπεινοσύνη τὰ φαγητά, κόπτονται μαζὶ καὶ τὰ πάθη.

14. Ἡ ἀναλγησία (σκληρότης) τῆς καρδιᾶς φέρνει πώρωσι στὸν νοῦ, καὶ τὰ πολλὰ φαγητὰ ξηραίνουν τὶς πηγές τῶν δακρύων. Ἡ δίψα καὶ ἡ ἀγρυπνία πιέζουν τὴν καρδιά. Καὶ ὅταν πιεσθῇ ἡ καρδιά, ἐκπηδοῦν τὰ δάκρυα.

15. Αὐτὰ ποὺ εἶπαμε, στοὺς γαστριμάργους φαίνονται σκληρά, ἐνῶ στοὺς ὀκνηροὺς ἀπίστευτα. Ὁ «πρακτικὸς» ὅμως ἄνθρωπος θὰ τὰ δοκιμάσῃ καὶ θὰ τὰ βρῇ μὲ προθυμία. Αὐτὸς ποὺ θὰ τὰ βρῇ καὶ θὰ τὰ γευθῇ, θὰ χαμογελάσῃ ἱκανοποιημένος. Ἐνῶ ἐκεῖνος ποὺ ἀκόμη τὰ ἀναζητεῖ, θὰ σκυθρωπάσῃ περισσότερο.

16. Οἱ Πατέρες ὀρίζουν ὅτι ἡ τελεία ἀγάπη εἶναι «ἄπτωτος», (διότι μᾶς προστατεύει ἀπὸ κάθε πτῶσι). Παρόμοια καὶ ἐγὼ ὀρίζω ὅτι ἡ τελεία συναίσθησις τοῦ θανάτου εἶναι «ἄφοβος», (διότι μᾶς ἀπαλλάσσει ἀπὸ κάθε ἄλλο φόβο).

17. Ὁ νοῦς τοῦ «πρακτικοῦ» μπορεῖ νὰ ἀσκῇ πολλῶν εἰδῶν ἐργασίες. Νὰ σκέπτεται δηλαδὴ τὴν ἀγάπη πρὸς τὸν Θεόν, νὰ ἐνθυμῇται τὸν Θεόν, νὰ ἐνθυμῇται τὴν οὐράνιο βασιλεία, νὰ ἐνθυμῇται τὸν ζῆλο τῶν Μαρτύρων, νὰ ἐνθυμῇται ὅτι ὁ Θεὸς εἶναι πανταχοῦ παρών, ὅπως ὁ Ψαλμωδὸς ποὺ ἔλεγε, «προωρώμην τὸν Κύριον» κ.λπ.

Ἀπὸ μεγάλες ἐργασίες ἀρχίσαμε, (ὅπως εἶναι ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ), καὶ καταλήξαμε σ' αὐτὲς ποὺ μᾶς προστατεύουν ἀπὸ πτώσεις, (ὅπως εἶναι ὁ φόβος τῆς κολάσεως).

18. Κάποια φορὰ ἓνα Αἰγύπτιος μοναχὸς μοῦ διηγήθηκε τὰ ἑξῆς: «Ἀφ' ὅτου παγιώθηκε δυνατὰ μέσα στὴν καρδιά μου ἡ μνήμη τοῦ θανάτου, (δὲν εἶχα καθόλου ὄρεξι γιὰ φαγητό). Καὶ κάποτε ποὺ χρειάσθηκε νὰ παρηγορήσω λίγο τὸ πῆλινο σῶμα μου. Ἡ μνήμη αὐτὴ σὰν δικαστὴς μοῦ τὸ ἀπηγόρευσε. Καὶ τὸ πλέον ἀξιοθαύμαστο εἶναι ὅτι, παρ' ὅλο ποὺ προσεπάθησα, δὲν κατόρθωσα νὰ τὴν ἀποδιώξω».

19. Ἕνας ἄλλος ποὺ ἀσκήτευε ἐδῶ στὴν περιοχὴ ποὺ ὀνομάζεται Θολᾶς, πολλὰς φορὲς μὲ τὴν σκέψι τοῦ θανάτου ἐγινόταν ἐκτὸς ἑαυτοῦ. Καὶ σὰν λιπόθυμο ἦ

ἐπιληπτικὸν τὸν ἀνεσθήκωναν, ἀναίσθητο σχεδόν, οἱ ἐκεῖ εὐρισκόμενοι ἀδελφοί.

20. Δὲν θὰ παραλείψω νὰ σοῦ παρουσιάσω καὶ τὴν ἱστορίαν τοῦ Ἡσυχίου τοῦ Χωρηβίτου. Αὐτὸς ζοῦσε ἀμελέστατα χωρὶς τὸ παραμικρὸ ἐνδιαφέρον γιὰ τὴν ψυχὴν του. Κάποτε λοιπὸν συνέβη νὰ ἀσθενήσῃ βαρύντατα καὶ νὰ φθάσῃ στὸ σημεῖο, ὥστε ἐπὶ μία ὥραν ἀκριβῶς νὰ φαίνεται ὅτι ἀπέθανε.

Συνῆλθε ὅμως πάλι, ὁπότε μᾶς ἱκετεύει ὅλους νὰ φύγωμε ἀμέσως. Καὶ ἀφοῦ ἔκτισε τὴν πόρταν τοῦ κελιοῦ του, ἔμεινε κλεισμένος μέσα δώδεκα χρόνια, χωρὶς νὰ ὁμιλήσῃ καθόλου μὲ κανένα. Ὅλο αὐτὸ τὸ διάστημα δὲν γευόταν τίποτε ἄλλο, ἐκτὸς ἀπὸ ψωμὶ καὶ νερό. Καθόταν μόνον ἐκστατικὸς ἐμπρὸς σὲ ἐκεῖνα ποῦ εἶδε στὴν ἑκστασί του. Τόσο πολὺ σκεπτικός, ὥστε ποτὲ πλέον δὲν ἄλλαξε ἢ ἑκφρασίς του. Καὶ πάντοτε σὰν ἀφηρημένος, χύνοντας ἀθόρυβα καὶ συνεχῶς θερμὰ δάκρυα.

Μόνον ὅταν πλησίασε ἡ ὥρα τοῦ θανάτου του, ἀποφράξαμε τὴν πόρταν καὶ εἰσήλθαμε μέσα. Καὶ ἀφοῦ πολὺ τὸν παρακαλέσαμε, τοῦτο μόνον εἶπε: «Συγχωρήστε με, ἀδελφοί. Αὐτὸς ποῦ ἐγνώρισε τί σημαίνει μνήμη θανάτου, δὲν θὰ μπορέσῃ ποτὲ πλέον νὰ ἀμαρτήσῃ». Ἐμεῖς ἐθαυμάζαμε βλέποντάς τον ἄλλοτε ἀμελέστατο νὰ ἔχῃ μεταμορφωθῇ τόσο ἀπότομα μὲ τὴν μακαριστὴ αὐτὴ ἀλλαγὴ καὶ μεταμόρφωσι. Καὶ ἀφοῦ τὸν ἐθάψαμε μὲ εὐλάβειαν στὸ κοιμητήριον ποῦ εὐρίσκεται κοντὰ στὸ κάστρο, ὕστερα ἀπὸ μερικὲς ἡμέρας ἀναζητήσαμε τὸ ἅγιόν του λείψανον, ἀλλὰ δὲν τὸν εὐρήκαμε. Μὲ τὸ θαυμαστὸ αὐτὸ σημεῖον ὁ Κύριος ἐπληροφόρησε πόσο εὐάρεστα δέχθηκε τὴν ἐπιμελημένη καὶ ἀξιέπαινη μετάνοιά του, ὅλους ἐκείνους ποῦ θὰ ἀπεφάσιζαν νὰ διορθωθοῦν, ὕστερα καὶ ἀπὸ πολλὴ ἀκόμῃ ἀμέλεια.

21. Μερικοὶ θεωροῦν ὅτι ἡ θαλασσία ἄβυσσος δὲν ἔχει ὅρια. Καὶ τὴν ὀνομάζουν περιοχὴ ἀπύθμενον. Παρόμοια καὶ ἡ σκέψις τοῦ θανάτου δημιουργεῖ στὴν ψυχὴ τέτοια κατάστασι, ὥστε καὶ ἡ ἀγνότης καὶ ἡ ἐν γένει πνευματικὴ ἐργασία νὰ παρουσιάζεται ἄφθαστος, (χωρὶς τέρμα δηλαδή). Αὐτὸ τὸ ἐπιβεβαιώνει καὶ ὁ προηγούμενος Ὅσιος. Ὅσοι τὸν μιμοῦνται, προσθέτουν φόβον στὸν φόβον, ἀκατάπαυστα, μέχρις ὅτου ἐξαντληθῇ καὶ αὐτὴ ἡ δύναμις τῶν ὁστῶν τους.

22. Ἄς βεβαιωθοῦμε ὅτι καὶ τοῦτο εἶναι δῶρον Θεοῦ, μέσα σὲ ὅλα τὰ ἀγαθὰ Του. Ἀρκεῖ νὰ σκεφθοῦμε ὅτι πολλὰς φορές, ἂν καὶ πλησιάζομε σὲ τάφους, εἴμαστε ἀδάκρυτοι καὶ ἀσυγκίνητοι. Ἐνῶ ἀντίθετα πολλὰς φορές, χωρὶς νὰ ἀντικρύζωμε κάτι παρόμοιον, κατανυσσόμεθα.

23. Ὅποιος νεκρώθηκε γιὰ ὅλα τὰ γήϊνα, αὐτὸς ἐνθυμεῖται τὸν θάνατον. Ἐκεῖνος ὅμως ποῦ διατηρεῖ μαζί τους δεσμοὺς δὲν εὐκαιρεῖ γιὰ κάτι τέτοιο, ἀφοῦ ἄλλωστε μὲ τὴν συμπεριφορὰ του γίνεται ὁ ἴδιος ἐχθρὸς τοῦ ἑαυτοῦ του.

24. Μὴ θέλῃς νὰ δείχνῃς σὲ ὅλους μὲ λόγια τὴν ἀγάπην σου, ἀλλὰ καλύπτεται

ἀπὸ τὸν Θεὸν νὰ τοὺς τὴν φανερώσῃ ἐκεῖνος μὲ τρόπο μυστικό. Διαφορετικὰ δὲν θὰ σοῦ ἐπαρκέσῃ ὁ χρόνος καὶ γιὰ συνομιλίες καὶ γιὰ κατάνυξι.

25. Μὴν ἀπατᾶσαι, ἀνόητε ἐργάτη, ὅτι μὲ τὸν ἐπόμενο χρόνο θὰ ἀναπληρώσῃς τὸν χρόνο ποὺ ἔχασες. Διότι καὶ τῆς κάθε ἡμέρας ὁ χρόνος δὲν ἐπαρκεῖ ὥστε νὰ ἐκπληρώσωμε ὅπως πρέπει τὶς καθημερινές μας ὑποχρεώσεις πρὸς τὸν Δεσπότη.

26. Δὲν εἶναι δυνατόν, εἶπε κάποιος, δὲν εἶναι δυνατόν νὰ περάσουμε μὲ εὐλάβεια τὴν σημερινὴ ἡμέρα, ἐὰν δὲν τὴν λογαριάσωμε σὰν τὴν τελευταία τῆς ζωῆς μας. Καὶ εἶναι ἀξιοθαύμαστο, ὅτι κάτι παρόμοιο ἐξέφρασαν καὶ οἱ Ἕλληνες φιλόσοφοι, οἱ ὁποῖοι ἐχαρακτήρισαν τὴν φιλοσοφία «μελέτη θανάτου».

Βαθμὶς ἕκτη! Ὅποιος τὴν ἀνέβηκε, δὲν πρόκειται πλέον νὰ ἀμαρτήσῃ, ἐφ' ὅσον ἀσφαλῶς εἶναι ἀληθινὸς ὁ λόγος ἐκεῖνος τῆς Γραφῆς: «Μιμνήσκου τὰ ἔσχατά σου, καὶ εἰς τὸν αἰῶνα οὐ μὴ ἀμάρτης» (Σόφ. Σειράχ ζ' 36).

1. Τί ἐννοεῖ μὲ τὴν ἔκφρασι αὕτῃ γίνεται κατανοητὸ ἀπὸ αὐτὸ ποὺ ἀναφέρει κατόπιν στὴν παράγραφο 16.

Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Σιναΐτης, τῆς Κλίμακος

Ἔκδοσις Ἰ. Μ. Παρακλήτου, 1999 ([www. nektarios.gr](http://www.nektarios.gr))

Εκ τοῦ ὀρθοδόξου ιστοτόπου τοῦ ἱεροῦ Ναοῦ Ἀγίας Ζώνης Πατησίων